

Ydych chi wedi dioddef trosedd casineb **homoffobaidd?**

Canllaw ar ymateb asiantaethau
Cyfiawnder Troseddol i droseddau
casineb homoffobaidd, a'r camau
y medrwch chi eu cymryd.

Trosedd casineb yw unrhyw drosedd, yn erbyn person neu eiddo, sydd wedi ei hysgogi gan gasineb y troseddwr tuag at bobl sy'n cael eu gweld fel pobl wahanol. Gall y gwahaniaeth fod o ran hil, gwreiddiau ethnig, crefydd, anabledd, rhyw, hunaniaeth rywiol neu gyfeiriadedd rhywiol.

Unrhyw ddigwyddiad sy'n cael ei weld fel un homoffobaidd gan y dioddefwr neu unrhyw berson arall sy'n dyst i'r digwyddiad

Gall digwyddiadau a throseddau casineb gynnwys:

- Ymosodiadau Corfforol
- Bygythiad o Ymosodiad
- Sarhad neu Ymosodiadau Llafar
- Graffiti
- Post Maleisus
- Galw Enwau
- Poeri
- Niwed i Eiddo

NID yw troseddau casineb homoffobaidd yn dderbyniol. Bydd camau yn cael eu cymryd.

Dylech wneud CWYN amdanynt.

“

“Edrychodd Cynhadledd Stonewall Cymru 2007 ar dactlo Troseddau Casineb Homoffobaidd, a chanfuwyd bod pobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol (LHD) yn aml yn osgoi adrodd wrth yr heddlu am eu profiadau o ddigwyddiadau homoffobaidd, neu o wneud hynny, eu bod wedi drysu ynglŷn â'r camau nesaf.

Bydd y llyfryn hwn yn cynorthwyo pobl LHD i ddeall ymateb yr Heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron i ddigwyddiadau homoffobaidd. Mae hefyd yn cynnwys gwybodaeth am gefnogaeth Cymorth i Ddioddefwyr a Gwasanaethau'r Llys.”

Jenny Porter, Swyddog Cyswllt Cymunedol Stonewall Cymru

“Rydym yn croesawu'r llyfryn hwn fel cyfle i gefnogi holl ddioddefwyr Troseddau Casineb Homoffobaidd yng Nghymru i ddeall y System Cyfiawnder Troseddol, ac i fod â hyder ynddi. Mae'r 4 Bwrdd Cyfiawnder Troseddol Lleol yng Nghymru yn cymryd Troseddau Casineb Homoffobaidd o ddifrif. Rydym wedi ymrwmo i sicrhau, os fyddwch yn dod i gysylltiad gyda'r system cyfiawnder troseddol, y byddwch yn cael eich trin gyda pharch a thegwch. Os fyddwch yn dioddef Trosedd Casineb, rydym yn eich annog i wneud cwyn amdano – mae'r system cyfiawnder troseddol yma i'ch cefnogi.”

Clare Pillman, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Llysoedd Ei Mawrhydi yng Nghymru.

”

rhai ffeithiau i chwalu mythau

*Mae pobl yng Nghymru **yn** gwneud cwynion am ddigwyddiadau homoffobaidd – adroddwyd am 429 digwyddiad yn 2006 a 369 yn 2007 ledled Cymru

Ac mae pobl **yn cael eu dyfarnu'n euog o droseddau gydag elfen homoffobaidd – cafwyd 29 erlyniad llwyddiannus yng Nghymru yn 2006 a 47 yn 2007

Nid oes rhaid i chi roi eich enw a'ch cyfeiriad wrth wneud cwyn am ddigwyddiad homoffobaidd - mae gan luoedd heddlu systemau hunan-adrodd di-enw. Bydd unrhyw adroddiad am ddigwyddiad, yn ddienw neu beidio, yn cael ei gofnodi a'i ymchwilio

Nid oes rhaid i chi fod yn lesbiaidd, hoyw neu ddeurywiol i ddioddef casineb homoffobaidd - nid oes angen i ddioddefwyr brofi eu cyfeiriadedd rhywiol. Diffinnir casineb homoffobaidd gan farn y dioddefwr neu dyst am y drosedd, neu ysgogiad y troseddwr.

***Nid yw'r cyfansymiau yn cynnwys adroddiadau am ddigwyddiadau homoffobaidd sydd:** yn ddienw, heb glustnodi troseddwr, neu am gamwahaniaethu mewn cyflogaeth neu ddarpariaeth gwasanaeth.

Gallwch gael cefnogaeth Cymorth i Ddioddefwyr – hyd yn oed os nad ydych wedi gwneud cwyn am y digwyddiad wrth yr heddlu

Efallai na fydd yn rhaid i chi roi eich cyfeiriad yn y llys - Mae hawl gan y sawl sy'n cael eu cyhuddo o drosedd i wybod pwy sy'n eu cyhuddo. Serch hynny, nid oes rheidrwydd i ddatgelu cyfeiriadau, oni bai bod hynny'n hanfodol i'r dystiolaeth yn yr achos

Gall y llys rwystro'r cyfryngau rhag gwneud adroddiadau ar agweddau o'r achos – mewn amgylchiadau penodol ac os yw'r llysoedd yn ystyried bod dioddefwr neu dyst yn fregus neu dan fygythiad

Gall y llys gynyddu dedfryd troseddwr os yw casineb homoffobaidd yn cael ei brofi fel ffactor ysgogol

Nid oes hawl gennych ar unwaith i fynd i'r llys yn sgil gwneud cwyn am ddigwyddiad yn unig – mae angen dioddefwr, troseddwr a thystiolaeth i fod yn llwyddiannus.

**** Nid yw pob digwyddiad homoffobaidd sy'n cael ei adrodd yn drosedd,** a hyd yn oed os gellir profi trosedd, efallai nad oes digon o dystiolaeth i brofi i lys mai homoffobia oedd yr ysgogiad.

HEDDLU

Mae 2 swyddogaeth gan yr Heddlu: ymchwilio i adroddiadau am droseddau i'w cyflwyno i Wasanaeth Erlyn y Goron, ac amddiffyn pobl a'u heiddo.

Cwynion:

Gallwch wneud cwyn am bob digwyddiad homoffobaidd wrth yr Heddlu

ee: camdriniaeth ar lafar, poeri, graffiti sarhaus a throseddau, mewn **2 ffordd:**

- 1** Cysylltwch gyda'ch Heddlu yn uniongyrchol – drwy ffonio eich swyddfa heddlu leol neu 999 mewn argyfwng
- 2** Ffurflenni hunan-adrodd – mae gan bob Heddlu yng Nghymru ffurflenni hunan-adrodd mewn llefydd cyhoeddus ac ar eu gwefannau.

Pan fyddwch yn gwneud cwyn am ddigwyddiad homoffobaidd, bydd yr Heddlu yn:

- **Cofnodi'r digwyddiad**
- **Cofnodi** eich datganiad tyst
- **Ymchwilio** i weld a oes tystiolaeth ddigonol
- **Cyfweld** unrhyw un sy'n cael ei ddrwgdybio
- **Eich hysbysu** am benderfyniadau'r Heddlu a Gwasanaeth Erlyn y Goron i gyhuddo person neu beidio
- **Rhoi gwybod i chi** am unrhyw ddatblygiadau yn yr achos.

www.dyfed-powys.police.uk
www.gwent.police.uk
www.north-wales.police.uk
www.south-wales.police.uk

Os fydd person yn cael ei gyhuddo o drosedd neu beidio, gall yr heddlu hefyd:

- **Eich hysbysu** am benderfyniad i roi rhybudd, cerydd, Gorchymyn Ymddygiad Gwrthgymdeithasol, rhybudd olaf neu rybudd cosb am anhrefn
- **Gynnig cefnogaeth** drwy gysylltu gyda Chymorth i Ddiodefwrwr neu asiantaethau eraill
- **Drafod casglu tystiolaeth** ee: gosod camera CCTV neu spit-kits, lleoli patrôl Heddlu neu olrhain galwadau maleisus ar ffôn symudol
- **Ddarparu Cyngor Atal Trosedd cyffredinol**
- **Hysbysu'r awdurdod lleol** am graffiti sarhaus i sicrhau ei fod yn cael ei ddileu yn ddiymdroi
- **Ddadansoddi** digwyddiadau a adroddwyd er mwyn adnabod tueddiadau
- **Gynghori** rhwydweithiau a grwpiau cefnogi am unrhyw faterion sy'n achosi pryder neu ardaloedd â phroblem troseddau a digwyddiadau ar gyfer atal trosedd a diogelu.

Hysbysu'r heddlu yw'r cam **CYNTAF** tuag at atal troseddau casineb homoffobaidd

GWASANAETH ERLYN Y GORON

Mae 2 swyddogaeth gan Wasanaeth Erlyn y

Goron: asesu achosion posib, ac erlyn pobl sy'n cael eu cyhuddo o drosedd.

Asesu:

Mae Gwasanaeth Erlyn y Goron yn defnyddio'r Cod Erlyn i asesu achosion posib. Rhaid i achos basio 2 brawf cyn cychwyn erlyniad:

Prawf Tystiolaeth: mae angen digon o dystiolaeth ar gyfer posibilrwydd realistig o euogfarn yn erbyn bob diffynnydd ar bob cyhuddiad. Os nad yw'r achos yn pasio'r prawf hwn ar gryfder y dystiolaeth, ni ddylid parhau, beth bynnag yw'r pwysigrwydd neu'r difrifoldeb.

Prawf diddordeb cyhoeddus: mae hyn yn ystyried y canlyniadau ar gyfer y cyhoedd. Mae achosion sy'n cynnwys elfen homoffobaidd yn pasio'r prawf diddordeb cyhoeddus bron bob tro.

Bydd Gwasanaeth Erlyn y Goron bron bob tro yn erlyn achosion sy'n cynnwys elfen homoffobaidd, sy'n pasio'r prawf tystiolaeth ac sydd â dioddefwr sy'n barod i dystio.

www.cps.gov.uk

Wrth erlyn achosion gydag elfen homoffobaidd bydd Gwasanaeth Erlyn y Goron yn cynnig y canlynol i'r dioddefwr a/neu dyst:

- **Cyfarfod ac esbonio** unrhyw benderfyniad i beidio ag erlyn, gollwng neu newid cyhuddiad
- **Bod yn sensitif** i ganlyniadau posibl ar gyfer pobl LHD o fod yn llygad y cyhoedd
- **Ystyried peidio â galw'r dioddefwr i'r llys** - gall fod ffyrdd eraill o brofi'r achos
- **Ystyried ffyrdd o alluogi'r dioddefwr** i roi eu tystiolaeth orau i'r llys – gall fod ffyrdd anuniongyrchol o roi tystiolaeth
- **Darparu cyfle i gyflwyno Datganiad Dioddefwr** i'r llys
- **Darparu cefnogaeth** yn y llys.

Darparu tystiolaeth

yw'r **AIL** gam tuag at roi terfyn ar droseddau casineb homoffobaidd

MYND I'R LLYS

Mae 2 brif fath o lys: Llys Ynadon a Llys y Goron.

www.cjsonline.gov.uk

Llys Ynadon

- Mae dyletswydd yma i gyflymu'r broses drwy nodi unrhyw fater sy'n cael ei herio a thystion angenrheidiol yn gynnar.
- Gall roi dedfrydau hyd at 6 mis o garchar.

Mae pob achos yn cychwyn yn y Llys Ynadon, ond yn symud i Lys y Goron os yw'r Llys Ynadon yn ei gyfeirio fel un addas ar gyfer Llys y Goron, neu os yw'r:

- Drosedd mor ddifrifol mai Llys y Goron yn unig all gynnal yr achos
- Diffynnydd yn dewis mynd i Lys y Goron, a'i fod yn achos y gall Llys y Goron ddelio ag ef.

Dedfrydu:

Ymysg y dedfrydau mae carchar, dirwyon, cosb gymunedol, rhyddhad amodol, neu ryddhad llwyr.

Pan fo ysgogiad homoffobaidd yn cael ei gydnabod fel nodwedd o'r drosedd, gall y ddedfryd gael ei chynyddu.

Pan fo achos gydag elfen homoffobaidd yn mynd i'r Llys:

- **Gall Swyddogion Gofal Tystion** can ddarparu cefnogaeth drwy gydol gwaith y llys, a gwybodaeth am anghenion gofal plant a mynediad
- **Mae cyfle i ddarllen Datganiad Dioddefwr** yn y llys yn manylu ar effaith y drosedd ar y dioddefwr
- **Gellir darllen tystiolaeth tyst yn y llys** - os nad yw'n cael ei herio
- **Gellir cymryd camau arbennig i gefnogi tystion bregus neu dan fygythiad** sy'n rhoi tystiolaeth – gall hyn fod drwy gyswllt teledu neu gyfryngwr
- **Mae'n bosibl diystyru trosedd fechan a gyflawnwyd gan dyst** os yw'r cyfle am euogfarn am drosedd fawr yn dibynnu ar eu tystiolaeth
- **Gellir gosod cyfyngiadau adrodd er mwyn amddiffyn tyst rhag cyhoeddusrwydd** - ond nid yw hyn yn gwarantu bod y dioddefwr yn ddienw.

Rhoi tystiolaeth i'r llys yw'r TRYDYDD cam tuag at roi terfyn ar droseddau casineb homoffobaidd

CYMORTH I DDIODDEFWYR

Mae Cymorth i Ddioddefwyr yn cynnig

cefnogaeth ar 2 bwynt: wedi dioddef trosedd (os yw'r Heddlu yn gysylltiedig neu beidio) a phan fo tyst yn mynychu'r llys.

Mae Cymorth i Ddioddefwyr yn elusen genedlaethol o wirfoddolwyr wedi'u hyfforddi.

Mae'n darparu cefnogaeth gyfrinachol rhad ac am ddim i ddioddefwyr a'u teuluoedd a chyfeillion. Mae'n gwneud hynny p'run ai yw'r Heddlu wedi'u hysbysu am y drosedd neu beidio. Mae Heddluoedd yn cyfeirio dioddefwyr troseddau at Cymorth i Ddioddefwyr ac yna bydd staff hyfforddedig yn cysylltu gyda chi i asesu eich anghenion cefnogaeth. Bydd gwirfoddolwyr wedi'u hyfforddi'n ddwys yn anghenion dioddefwyr troseddau homoffobaidd yn darparu cefnogaeth emosiynol os gofynnir amdano. Mae gwirfoddolwyr hyfforddedig yn y Gwasanaeth Tystion yn darparu cefnogaeth cyn, yn ystod ac ar ôl achos llys.

Llinell **gymorth Cymorth i Ddioddefwyr yw**

0845 2412410

ar agor: **8am - 8pm dydd Llun i ddydd Gwener**

www.victimsupport.org.uk

Gall Cymorth i Ddioddefwyr:

- **Roi cefnogaeth emosiynol**
- **Darparu cymorth ymarferol** a gwybodaeth leol ee: trwsio ffenestri, gosod cloeon newydd ayyb
- **Egluro trefn y llysoedd**
- **Darparu cefnogaeth i ddioddefwyr / tystion** yn y llys
- **Rhoi arweiniad** ar wynebu materion yswiriant
- **Cynorthwyo neu gynrychioli'r dioddefwr** wrth hawlio lawndal Anafiadau Troseddol.

Mae sicrhau

CEFNOGAETH yn gam tuag at **WELLA** yn dilyn **trosedd casineb homoffobaidd**

CYNORTHWYO'CH ACHOS

Rhowch adroddiad i'r Heddlu cyn gynted ag sy'n bosibl - os yw'r digwyddiad newydd ddigwydd gall yr heddlu ddod o hyd i dystiolaeth yn haws na dyddiau yn ddiweddarach

Ysgrifennwch eich nodiadau eich hun am y digwyddiad cyn gynted ag y digwyddodd

- cofiwch gynnwys y dyddiad a'r amser, a'r union weithredoedd a geiriau a ddefnyddiwyd, a chadwch y nodiadau yn ddiogel

Sicrhewch fod gennych fanylion cyswllt unrhyw dystion posibl

- mae eu persbectif hwy o'r digwyddiad yn aml yn ffactor hanfodol ar gyfer Gwasanaeth Erlyn y Goron. Pan fo gwrthdaro uniongyrchol mewn tystiolaeth, y diffynnydd sydd â'r hawl i fanteisio ar yr amheuaeth, ac mae'n rhaid i'r Erlyniad brofi'r achos

Cadarnhewch eich Datganiad Heddlu yn ofalus cyn llofnodi

- cymerwch eich amser, a pheidiwch ag ofni ychwanegu neu addasu, i sicrhau bod eich cwyn wedi ei chofnodi'n gywir ac yn llawn, yn eich geiriau eich hun

Defnyddiwch y cyfle i ddarparu Datganiad Personol Dioddefwr

a disgrifiwch yr effaith a gafodd y digwyddiad ar eich bywyd. Mynegwch eich teimladau os ydych yn bryderus ac yn teimlo'n fregus neu ofnus wrth ddilyn eich cwyn, bydd y wybodaeth ychwanegol hon yn cael ei ystyried gan Wasanaeth Erlyn y Goron

Cysylltwch gyda'ch landlord - mae gan landlordiaid ddyletswydd gofal dros eu preswylwyr, a gallant weithio mewn partneriaeth gyda'r heddlu ac asiantaethau eraill er mwyn cymryd camau yn erbyn tenant-droseddwr am dorri amodau tenantiaeth.

LLINELLAU CYMORTH CEFNOGAETH LHD:

Cymru:

Llinell Gymorth LHDT Cymru 0800 023 2201

ar agor Llun i Gwener rhwng 9am a 6pm,
hefyd Llun a Mercher rhwng 7pm a 9pm

www.lgbtcymruhelpline.org.uk

Lloegr:

Llundain Llinell Gymorth Lesbian & Gay Switchboard 020 7837 7324

ar agor yn ddyddiol 10am -11pm

www.llgs.org.uk

Manceinion Llinell Gymorth LGF 0845 3 30 30 30

ar agor 6-10pm yn ddyddiol

www.lgf.org.uk

Llinell wybodaeth rhad ac am ddim Stonewall: 08000 50 20 20

ar agor o ddydd Llun i ddydd Gwener rhwng 9.30am a 5.30pm

www.stonewall.org.uk/info

Gwybodaeth, arweiniad a chyfeiriad ar faterion yn effeithio ar fywyd lesbiaidd, hoyw a deurywiol.

CWYNION:

Os ydych yn teimlo'n siomedig gydag unrhyw un o'r asiantaethau yn y daflen hon, cysylltwch gyda'r swyddfa a ddeliodd gyda'ch cais, gan amlinellu'ch cwyn, ac fe ddylech dderbyn ymateb o fewn 3 i 10 diwrnod gwaith.

STONEWALL CYMRU

www.stonewallcymru.org.uk

Mae Stonewall Cymru yn gweithio mewn partneriaeth gydag asiantaethau i herio camwahaniaethu a chyflawni cydraddoldeb a chyfiawnder cymdeithasol i bobl lesbiaidd, hoyw a deurywiol yng Nghymru.

Hoffai Stonewall Cymru ddiolch i'r 4 Bwrdd Cyfiawnder Troseddol yng Nghymru am ariannu'r llyfryn hwn.

“Mae Heddlu Gogledd Cymru yn falch iawn o gydweithio gyda Stonewall Cymru i gynhyrchu'r llyfryn hwn.”

Greg George, Rheolwr Datblygu Amrywiaeth Heddlu Gogledd Cymru.

Swyddfa Bangor

Tŷ Gwydr

Stryd Fawr, Bangor

Gwynedd LL57 1AX

01248 370082 /

0845 4569823

Swyddfa Caerdydd

Transport House

1, Heol y Gadeirlan

Caerdydd CF11 9SB

02920 237744

cymru@stonewallcymru.org.uk